

JULIET MITCHELL, **Naisliike**. Suom. Leena Lehto. Otava 1973.

Juliet Mitchell ja hänen kirjoituksensa tunnut saaneen jonkinlaisen auktoriteetin aseman varsinkin USA:ssa, Englannissa ja muissa Skandinavian maissa paitsi Suomessa. Kirja »Naisliike» alkuperäiseltä nimeltään »Woman's Estate» pohjautuu Mitchellin aikaisempiin artikkeleihin »uudesta naisliikkeestä». Universaalista nimestään huolimatta »Naisliike» ei kerro paljoakaan naisasioliikkeen historiasta sen paremmin kuin monien maitten tilanteestakaan, mikä todetaan jo heti kirjan ensimmäisessä virkkeessä: »Vuonna 1970 naisten vapautusliike toimi jossain muodossa melkein kaikissa kehittyneen kapitalistisen maailman vapaissa demokraattisissa maissa». Tämän vuoksi ehkä Mitchelliltä on jäänyt kokonaan vaille huomiota esim. se laaja keskustelu, joka 60-luvun lopulla käytiin Neuvostoliitossa naisen asemasta (ja johon myös miehet, mm. tunnettu sosiologi Igor S. Kon, osallistuvivat).

Kirjaa ei ole kirjoitettu yhdeksi kokonaisuudeksi. Tämän huomaa jo jäsentelystä, joka alkaa 60-luvun liikkeiden suppealla esittelyllä. Sen jälkeen seuraa »naisten vapautusliikkeen» esittely, ja vasta tämän jälkeen kerrotaan naisen asemasta ja liikkeen ideologiasta.

Mitchellin analysointitapaa voi kutsua uusvasemmistolaiseksi, vaikka termi onkin aika lailla epämääräinen. Mitchellin mukaan »perhe ja naisellisuuden psykologia ovat selvästi tärkeimmät. Onpa naisen asema työelämässä kuinka eriarvoinen tahansa (ja sitä se aina on), niin yksistään naista koskeva sorto ilmenee kuitenkin hänen naisellisen psyykensä kehityksessä ja hänen ideologisessa ja yhteiskunnallis-taloudellisessa roolissaan äitinä ja

taloudenhoitajana.» Uusvasemmistolaisuuteen viittaavat myös Mitchellin monet kuvaukset »naisten vapautusliikkeen» toimintatavoista. Naisliikkeessä ei esimerkiksi suvaita johtajia: on jopa laadittu määräyksiä, joiden mukaan kukaan ei saa muodostua keskusteluissa liian hallitsevaksi. Toinen esimerkki on separatiionismi: Mitchell puolustaa käsitystä, jonka mukaan miehiä ei päästetä mukaan. Tätä hän perustelee sillä, että naiset eivät uskalla puhua miesten läsnäollessa ja toisaalta sillä, että muka Mustan Vallan liike saavutti separatiionismillaan menestystä. Tulee vain ajatelleksi mihin työväenliike olisi aikoinaan päätynt, jos esim. Marx ja Engels olisi heitetty pelolle.

Mitchell ei kuitenkaan hylkää marxismin klassikkojen ajatuksia, mutta hänen tulkintansa niistä ovat usein hyvin merkittäviä. Voiko esim. sanoa niin, että jos Marx ei ole yksityiskohtaisesti analysoinut naisen asemaa, hän on analyysissään väärässä? Edelleen Marxin toteamus naisen vapaudesta yhteiskunnallisen vapauden mittana, tulkitaan kai yleensä niin, että Marx piti naisen vapauttamista erittäin tärkeänä eikä jonain yleisenä symbolitekona, joka riistää asialta erityisyyttä. Kaikesta huolimatta tuntuu siltä, että monet varmaan pitävät Mitchellin kirjaa hyvinkin marxilaisena.

Kaikesta riehakkuudestaan huolimatta ei Mitchellä kannata totaalisesti tyrmätä. Päin vastoin muutamissa jaksoissa, esim. eritellesään perheen ideologiaa, Mitchell analysoi asioita hyvinkin tarkasti ja osuvasti. Sitä paitsi Mitchell on aika tarkka havainnoimaan nyanseja. On kai kiistämättä selvää, että tapa jolla useat miehet esim. tieteellisten töitensä esipuheissaan muistavat vaimojaan, on aika lailla naista älyllisenä ihmisenä alentavaa.

Loppujen lopuksi ei oikein tiedä mitä merkitystä kirjalla on muille kuin korkeintaan niille, jotka ovat erityisen kiinnostuneita läntisten kapitalististen maiden uusvasemmistolaisista naisliikkeistä. Naisen asemaa, sukupuolirooleja jne. on mielestäni tarkasteltu paljon analyttisemmin jo aikaisemmin myös Suomen kielellä. Sitä paitsi suomennos ei ole kaikin paikoin hyvä: voiko esim. Marcusen termin »repressive de-sublimation» kääntää sanoilla »torjuva alentaminen»?

Timo Toivonen